

Wogastisburc.

Lutovský a Profantová publikaci Sámova Říše, (Academia 1995) uvádí: *„Jak již před více než 70 lety naznačili historikové Josef Pekař a Bohuslav Horák, můžeme skutečné centrum Sámova panství hledat nejspíše na Moravě, při obchodní trati vedoucí od Dunaje údolím Moravy k Moravské bráně... Bohužel opět narážíme na problém přesnějšího datování vzniku nejdůležitějších opevněných center, především Mikulčic, Uherského Hradiště, Olomouce a Brna Líšně.“* Problém je v tom, že na žádné z těchto lokalit nebyly nalezeny významné nálezy z období Sámovy říše. Proto je Sámovo sídlo možné klást prakticky kamkoliv a od dob Palackého tradičně na území Čech. Četné nálezy keramických střepů v nalezeném výrobním areálu naznačují, že byl funkční již samotných počátcích slovanského osídlení. Zřejmě zde Slované převzali výrobu kvalitního železa od předchozích obyvatel. Naznačují to také nálezy nobility u ložiska železné rudy. Nelze vyloučit, že jednou z podivuhodných schopností Sába, o nichž se zmiňuje kronikář, jako o důvodu proč si ho Slované zvolili za svého krále, mohla být i organizace hutnické a zbrojní výroby.

Nechvalín.

V květnu 1975 ohlásila V. Pouchlá tehdejšímu AU ČSAV, že při zemních pracích v Nechvalíně u Kyjova dochází k porušování hrobů. Bylo prozkoumáno 179 hrobů. Datování ukázalo, že slovanské osídlení zde plynule navázalo na předchozí germánské. Zejména však překvapil nález meče velmi starobylého typu, datovaného do období Sámovy říše. Počet 4 mečů překvapil. Vždyť za 50 let soustavného plošného výzkumu Starého města u UH jich bylo nalezeno jen o jeden více. Nálezy ukázaly, že lokalita trvala po celé období Sámovy říše i Velké Moravy, ba přežila několik století i její zánik. Velký význam Nechvalína dávají archeologové do souvislosti s výskytem železné rudy na blízkém vrcholu Babí Lom u Kyjova. To podporuje možnost, že právě zde převzali Slované výrobu kvalitního železa od předchozího obyvatelstva. Podporuje to také nález největšího slovanského mohylníku na území Moravy (obr. 20.) Nachází se na vrcholu Babí lom v katastru Stražovic.

obr. 20. Nechvalínské nálezy

Největší známé sídliště Slovanů z doby Sámovy.

V poloze Zbrod u Mutěnic, při průzkumu plochy uvažovaného úložiště popílku hodonínské elektrárny byla vedle 10 keltských chatek nalezena také osada Slovanů. Více než 100 objektů představuje největší známé sídliště z doby Sámovy. Nejstarší část datovaná keramikou pražského typu do 6. a 7. století měla mimo polozemnic i luxusní nadzemní domy. Jejich srubové konstrukce 350 x 450 cm byly vybaveny kamennými pecemi. Překvapivý byl objev vůbec nejstaršího známého výrobního objektu Slovanů. Dílny vyrábějící luxusní zdobené kostěné hřebeny. Významný je nález lité bronzové přezky s motivem dvouhlavého hada, považovaný za byzantský import.

Měl Sámo za jednu z manželek avarskou princeznu?

Soudí se, že Slované přišli do styku s křesťanstvím spolu s Avary již ve 4. století. Stalo se tak prostřednictvím Gotů. Součástí christianizačních reforem byly také královské sňatky s pokřtěnými příslušnicemi královských rodů. Jejich nezměnitelnost, porfyrogenezi (eufemické zrození v pupurovém, tedy královském loži) avarské (i germánské) kmeny vyjadřovaly také fyzicky. Prováděli to dosti drastickým způsobem. Pomocí pevně staženého obinadla deformovali od útlého dětství pružnou lebku princezny do délky. Její autetičnost pak byla nezpochybnitelná. Zachovaný byzantský císařský ceremoniel měl dokonce pro vstup t. zv. purpurových princezen svůj zvláštní oddíl. Jediný nález takto deformované lebky avarské princezny u nás byl učiněn na úpatí Nákla na katastru obce Vacenovice. V prosinci roku 1954 zde dělníci prováděli výkop. Později vypověděli, že našli více předvěkých hrobů s nádobami a střepy. Jedna kostra však měla zvláštní deformovanou lebku.

Donesli ji do Kyjovského musea. Tam ležela do roku 1957, kdy ji L. Kalus předal k posouzení do musea ve Zlíně. Záznam nálezových okolností v dokumentaci kyjovského musea chybí. Krajské museum ve Zlíně vydalo v roce 1957 antropologické posouzení nálezu: *„Kostra nalezená ve Vacenovicích patřila ženě staré 20 až 25 let, malé postavy a gracilní stavby těla. Její lebka byla značně uměle deformovaná, a to aymarským způsobem. Z hodnocení souboru vyplývá, že se jedná o jedince typu mongoloidního. Dosavadní nálezy na území ČSR, které byly popsány t. j. lebka z Podbaby (Niederle 1892) a dvě z Čelákovic (Malý 1935) jsou typu nordického. Patřily k typu starogermánských řadových hrobů. Intenzita deformace je u vacenovské lebky největší, u čelákovické nejmenší. Časové určení je sporné, neboť nebyla provázána kulturním materiálem. Arose povrchu kostí a způsob deformace svědčí pro širší období stěhování národů...“* (obr. 21)

Sámo razil první slovanské mince?

V roce 1902 byla v Bohuslavicích u Kyjova nalezena zlatá mince byzantského císaře Heraklia. Zajímavé je, že šlo o padělek. S naprostou jistotou lze jeho vznik položit až za rok 610. Šlo totiž o raženou napodobeninu tehdy platného zlatého solidu. Autor tedy musel mít k dispozici její originál. Heraklius vládl v letech 610 až 641, tedy přesně v době Sámově. Nejde o jednotlivý padělek, ale o hromadnou ražbu. Tu mohl provádět pouze ten, kdo měl zlato a obchodoval s kupci dálkových karavan. To mohl být zejména panovník (obr 22).

Pozlacená plaketa boha Dionýsa.

Poblíž místa nálezů deformované lebky byl v roce 2004 zveřejněn nález zlacené plakety boha vína Dionýsa. Je považována za součást výzdoby garnitury koně. Ani zde nebyl proveden žádný archeologický výzkum. (obr. 23)

Legenda o založení města Vyškova.

Mimo malé zmínky ve falsu „O pokřtění Bavorů a Korutanců“ je kronika t. zv. Fredegarda prakticky jediná informace o říši Slovanů, nazývané Sámova. Jak uvedl již Palacký, je zvláštní, že se zprávy o Sámovi nezachovaly v žádné z Českých kronik, ba ani Kosmas o něm nic neví. První u nás vydanou práci o Sámově říši a bitvě u Wogastisburcu vydal G. Dobner v roce 1763. Jak je tedy možné, že historiograf císařů Rudolfa II. a Matyáše, Abraham Hossman (narozen roku 1561) ve své práci uvádí starou pověst obyvatel Vyškova, že toto město založil Sámo. Tehdy totiž Hossman (na žádost císaře) poslal většině moravských měst žádost, aby zakreslili své městské znaky a popsali tradici vysvětlující původ názvu města s odvoláním na informační zdroj. Vyškovští měšťané uvedli, že podle „Staré moravské kroniky“ na listech 43 až 45 se uvádí, že Vyškov založil Sámo na hrobě své manželky Víšky. Ta prý zemřela při jeho tažení, kterým si podmanil celou panonskou zemi. Na jejím hrobě dal vystavět velkou mohylu a na ní její bronzovou sochu. Kolem vystavěl vladařské sídlo, nazvané po ní Víškov. Bylo prý to největší město na Moravě. Vládl celý věk a zemřel ve stáří 100 let. Pozoruhodná je shoda popisovaných věšteckých vlastností Víšky s Krokovou Libuší. Místo mohyly určila pomocí bílého koně. Tam měla „pod dubem“ vyvěrat studánka, která předpovídala výsledek každé bitvy. Čistá voda znamenala vítězství, zakalená prohru. Vedle její mohyly pak stály dvě další. Jedna jejího syna (Samoše) a druhá knížete Sáma. (Bližší na př. internetová stránka města Vyškova.) Založení města spojují se Sámem ještě dvě města. Velké Meziříčí a Hausen u Mnichova. Obě tyto legendy mají zajímavý prvek. Město se prý propadlo do země při ukřižování Krista.

Austrazijce u Wogastisburcu vyděsila erupce uhlovodíků?

Kronika t. zv. Fredegarda, kn. IV., kap. 68 píše: *„Zatím co se z opačné strany Slované na těchto i jiných místech připravovali, dosáhlo vojsko Alamanů s vévodou Chrodobertem vítězství v krajině, do níž vkročilo. Rovněž Longobardi dosáhli vítězství a jak Alamani, tak i Longobardi si odvedli značný počet slovanských zajatců. Avšak Austrazijci, obléhající pevnost Wogastisburc, kde prodlévala většina branné*

moc statečných Vinidů a po tři dny s nimi bojující, mnoho jich tam z vojska Dagobertova bylo zabito. A odtud se útekem vraceli do vlastních sídel, zanechávající všechny stany a věci, které měli... Toto vítězství, které Vinidé nad Franky vybojovali, nezískali Slované ani tak statečností, jak bezhlavostí Austrazijců. Zjistili, že upadli u Dagoberta v nemilost..." Lutovský z toho usoudil, že útek Austrazijců *způsobil nenadálý výpad obléhaných bojovníků*. Palacký zase uvádí, že *„Fredegard skoupozvuký však Slovanům ani statečnost nepřisuzuje, jakoby zbabělost Austrazijců jedinou příčinou porážky byla...* Franský historik E. James (The Franks 1987) píše: *„Podle Fredegarda příčinou porážky byla demoralizace Austrazijců... Očividně se domnívali, že je král Dagobert opustil a odešel do Neustrie..."* Vtírá se podezření. Nenapsal „diplomaticky“ kronikář panovníka, že byl to samotný pan král, který prchal první a ostatní se jen přidali? Co mohlo způsobit takovou paniku a bezhlavý útek? Nebyla to podobná událost, která zázračně zachránila vojska Marka Aurelia v roce 172? Mohlo jít o nečekanou erupci uhlovodíků na naftovém poli? (obr. 24). Velmi staré moravské legendy podobnou událost znají jako t. zv. „Hostýnský zázrak.“ A „pevnost u Hostýna“ je jeden z možných výkladů názvu Wogastisburc. (Wo = U, Gastis = Gostin, Burgus = opevnění.) Proto se uvádí mezi možnými místy Wogastisburcu, ale nevyhovuje svou polohou.

Průzkum navržených objektů by mohl přinést zajímavé poznatky nejen o metropoli Velké Moravy, ale i o Wogastisburcu.